



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

9. Quæ causa excuset ab audiendo sacro.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

*A quo, & quando, & qua obligatione sit missa
audienda.*

CAPVT VIII.

Non à quouis missa est audienda. Cauere enim debemus audire missam à Sacerdote nominatim excommunicato, suspenso, aut interdicto, & à publico clerici percussore, & à concubinario notorio & denunciato, vt dicit Sylu. ver. missa, 2. §. 3. aliorum verò missas, licet excommunicati sint à iure, vel ab homine, dum non sint nominati, possumus audire, non enim tenemur ab omni excommunicato fugere, vt diximus in lib. 1. in materia de excommunicatione. Similiter etiam degradati, aut depositi missam non possumus audire, sicut nec possumus audire à nominatim excommunicato. Tempus autem obligationis solum est in diebus dominicis & festis de præcepto. In alijs diebus non tenemur, licet sint dies Quadragesimæ, nec contra hoc probat cap. solent, de consecr. d. 1. & cap. fin. de priu. in 6. vbi videtur contrarium dici ista enim capita, vt dicit Tabie. v. missa, §. 45. sunt de consilio intelligenda; nam cap. fin. loquitur de Episcopis; cap. verò solent, de omnibus, in diebus tamen quadragesimæ, & neutrum obligat sub præcepto. Est enim consilium vtilissimum quotidie audire, aut saltem quoties homo commodè potest: obligatio autem est præcepti obligantis ad mortale: qui enim non audiret sacrum, quo tempore tenetur, mortaliter peccaret, secundum omnes, sicut peccat, qui ieiunium non seruat. Obligat autem hoc præceptum omnes habentes vsum rationis, cuiuscumq; sint ætatis, sexus, & conditionis.

Qua causa excuset ab audiendo sacro.

CAPVT IX.

Multi sunt casus, in quibus homo excusatur ab isto præcepto Ecclesiastico; omnes tamen possunt reduci ad quinque causas, ex quibus quinque regulæ generales possunt desumi.

Prima causa est, ad vitandum damnum spirituale, proprium, aut alienum; vnde est regula: quoties ex sacro audiendo sequi

tur damnum seu detrimentum spirituale, puta, peccatum proprium aut proximi, non teneretur homo audire sacrum. Per hanc causam & regulam excusantur excommunicatus, interdictus nominatim, & interdictus generaliter, non habens priuilegium aut diploma, vt audire possit: tunc enim non excusatur, vt dicit Nauar. c. 21. nu. 4. Similiter qui iuramento se adstrinxit non egressum domo, in qua, loco carceris tenetur: hi non tenentur audire; quia si audiant, peccant, quia obligati sunt, aut impediti alia via. Similiter mater quæ timet filios suos, si domo egrediatur, ad vitandum damnum filiarum spirituale, potest manere domi, licet non audiat sacrum, dum sit periculum probabile talis damni. Huiusmodi possunt occurrere alij multi casus.

Secunda causa est; ad euitandum damnum aliquod corporis notabile: vnde est regula: Quoties sequitur, aut timetur damnum corporeum aliquod notabile, aut alicuius momenti, tunc non obligatur homo audire sacrum. Per hanc causam excusantur infirmi, qui absq; detrimento non possunt à lecto surgere & ambulare. Excusantur etiam qui inseruiunt infirmis, & non possunt audire, nisi ipsos solos deserant. Similiter matres, quæ habent domi paruulos, nec possunt relinquere absq; periculo probabili alicuius damni. Similiter qui faciunt iter cum alijs, nec possunt audire sacrum, nisi perdant locos, vnde detrimentum patiuntur, quia vel viam nesciunt, vel timeant latrones. Similiter, qui habent inimicos, nec possunt exire domo securi. Similiter mancipia & serui, qui timeant verbera & iniurias à dominis, si deserant domum, quantum domini non excusentur à peccato, non concedendo istis tempus audiendi sacrum, cum absq; damno notabili possunt. Similiter vxor quæ timet rixas & percussione à marito, vel non potest necessaria domi preparare ad victum, si domo egrediatur. Omnes hi excusantur, quia damnum corporum contrahunt, si sacrum audiant.

Tertia causa est, ad euitandum damnum honoris: vnde regula est: Quoties non potest quis absq; læsione honoris, aut famæ propriæ vel alienæ audire sacrum non tenetur. Per hanc causam excusantur, quibus non sunt vestes conuenientes suæ personæ, vt domo possint exire. Rursus, filia nobiles, quæ non possunt ita facile egredi domo, sed timetur infamia aliqua, quamuis non excusentur, cum egrediuntur ad choreas, & festa vana: tum enim non videntur habere causam, cur non egrediuntur

diantur

diantur ad audiendam missam, vt dicit Tabien. §. 46. quamuis si non permittantur à matribus, excusentur, licet matres peccent, nisi rationabili causa faciant. Excusantur etiam viduæ, quæ, certo tempore post obitum coniugis, solent domi clausæ manere. Tabiena §. 46. dicit licere hoc saltem per mensem; tamen Nauar. nu. 4. dicit melius, licere etiam per annum, dum talis sit loci consuetudo; ita vt citra infamiam non liceat egredi: nec in hoc est limitatum tempus, nisi iuxta consuetudinem loci, quamuis istæ consuetudines debeant corrigi per Episcopos. Qui tamen vltra consuetudinem loci maneret, & prætermitteret sacrum, peccaret mortaliter.

Quarta causa est, cum timetur damnum rei propriæ, aut proximi, tunc ea est regula. Quoties aliquis in re propria, vel proximi detrimentum patitur, excusatur.

Per hanc excusantur, qui custodiunt arces aut carceres, nec possunt dimittere absq; detrimento. Rursus, qui serua negotia ex officio, vt consiliarij, & alij huiusmodi tractant, nec possunt differre absque detrimento. Rursus, qui custodiunt aut seruant in agris oves, armenta, vineas, & alia huiusmodi, nec possunt sine detrimento deserere. Rursus, qui non possunt suas negotiationes perficere sine detrimento, nisi iter faciant; vnde sacrum audire non possunt. Rursus, qui timent latrones, si domum sine custodia deserant. Rursus famuli, qui non possunt alios inuenire patronos, & ab his, quos habent, non datur tempus audiendi sacrum; quamuis in hoc peccent patroni, quando sine detrimento possunt tempus concedere famulis audiendi missam, & non concedunt: famuli vero tenentur ipsos deserere, si continuò non detur eis tempus tale.

Quòd si id non sit continuò, sed aliquando non tenentur, nec peccant obediendo. Quòd si non possunt facile inuenire alios, quibus seruiant, adhuc non tenentur, licet non audiant sacrum, dum modo patroni non faciant id in fidei contemptum: tunc enim nullo modo eis esset acquiescendum: quia est contra ius diuinum.

Vltima causa est, impotentia: per quam incarcerationati, & qui iter longum, siue per terram, siue per mare faciunt, tamē non inueniunt loca, in quibus celebretur: nec tenentur audire missam, si eant in mari. Similiter, qui non habent copiam sacerdotum, qui celebrent, & alij huiusmodi excusantur. In omnibus his casibus notandum est, quòd quamuis aliquando de

facto non sit vera causa excusans, tamen aliquis putat bona fi-
de esse veram & sufficientem causam, non peccat mortaliter,
sicut etiam diximus de ieiunio.

*Quomodo audiendum sacrum, & quavtilitas
ex auditione.*

CAPVT X.

QVI cum fructu & vtilitate sacrum audire nititur, debet
sic dispositus accedere. Primò opus est fide, qua credat,
in sacramento, quod in missa adoratur, & sumitur, ve-
rè, realiter, ac præsentialiter Christum esse totum. Rursus, in
ipsa missa verè offerri à sacerdote iuge sacrificium Deo Patri
acceptissimum. Opus est etiam, vt cum dilectione accedat: in
missa enim celebratur, & representatur ipsa passio Christi,
quæ fuit vnum ex summis beneficijs à Christo Domino nobis
collatis, propter quod, homo in ipsius amorè & dilectio-
nem perpetuò deberet rapi: cumq; in missa memoriale tanti
beneficij celebretur, ipsumq; memoriale sit magnum, quoddam
beneficium ingrati animi est, accedere sine amore & dilectio-
ne; quod vnum solent præstare, qui gratias referre non pos-
sunt, nec etiam pares agere. Opus etiam est, cum reuerentia ac-
cedere, non solum interiori, qua homo ipsum Christum &
& Dominum, & Deum recognoscat, seque infirmum & indi-
gnum tanto beneficio iudicet, sed & exterius, quæ in modestia
& decentia corporis consistit: in quo reprobandus est abusus
multorum, qui vno genu flexo adstant, & qui oculos huic illic
immodestè vertunt; & aliquando inter se colloquantur, quod
coram terrenis Dominis, qui nihil sunt respectu suam Dei
facere nefas esset.

Istam autem reuerentiam homo multis de causis debet ex-
hibere.

Primò, quia adstat coram Christo Domino, cui om-
ne genu, cœlestium, terrestrium, & infernorum debet incur-
uari.

Secundò, quia est in Angelorum consortio: adstant enim
Angeli coram Sanctissimo Sacramento, vt docent Gregor. &
Ambr. & nobiscum sunt presentes in missæ sacrificio. Quis
autem est, nisi inconsideratus homo, qui renuat cum Angelis
adesse,